

[Ib Nørlund.]

træder ud fra stemninger af fjendtlighed mod videnskab og fremskridt, med appellen til en frygt for det nye, som nødvendigvis er omgivet med en del uvidenhed. Der ved næres de tendenser til obskurantisme, som findes i et samfund i krise.

Jeg mener, at i atomkraftens problematik er der to ting, som må holdes ude fra hinanden. Den ene er, at menneskene har lært at udvikle og styre atomenergien teknisk set. Det er et af vor tids mest afgørende, videnskabelige fremskridt, som åbner perspektiver for under egnede samfundsforhold at gøre den menneskelige tilværelse umådelig meget rigere. En videnskabelig opdagelse kan ikke lukkes i igen. Atomenergien er her og bliver her. Opgaven er at beherske den til menneskenes gavn. Det er et ringe samfund, der ikke formår det, når det er en teknisk løselig opgave. I virkeligheden, forekommer det mig, bestrides dette ikke af nogen af de stridende sagkyndige i tidens debat. Man strides vel om, hvor meget der skal til. Problemet er derfor ikke at mane atomkraften i jorden igen, hvad der også ville tage sig ud som et slag i luften. Problemet er ikke primært af teknisk art.

Den anden side af sagen er, at en teknisk løselig opgave ikke dermed er løst. Problemet er, om atomkraftens muligheder bliver brugt til menneskenes gavn. Det begyndte ikke godt. Den blev brugt til at myrde hundredetusinder, og det helt afgørende er at hindre, at dette nogen sinde gentager sig. Men i manges bevidsthed blander tingene sig sammen, og man forestiller sig ethvert atomværk som en potentiel atombombe. Det er uden enhver rimelighed. Ethvert sprængklart atomvåben indebærer en risiko, som er millioner gange et kraftværks, og det være ikke sagt retorisk. Efter amerikanske opgivelser er der 7.000 sådanne våben oplagret i Vesteuropa. Det er en proportionsforvrængning uden lige at skyde dette ud af den standende debat.

Opgaven er at sikre fredelig udnyttelse af atomenergien, at sikre den, sådan at dens fordele med hensyn til kraftforsyning, nedsettelse af luftforurening og udbygning af en bredere energibasis kommer til nytte. Det forudsætter en overordentlig grad af teknisk omhyggelighed og ansvarsbevidsthed, fordi det er så omfattende og indgribende kræfter,

der nu skal styres. Men at sikre denne styring er først og fremmest et samfundsmæssigt problem. Ansvaret for det kan ikke overlades til kapitalistiske monopoler og deres kommercielle interesser. Når de får indflydelse, så svines der med sikkerhedsforanstaltningerne, fordi hensynet til at tjene penge går først. Som et eksempel kan nævnes Ringhals II i Sverige, hvor Westinghouse koncernen i strid med tegningerne havde erstattet en pumpe med en billigere, hvad der kunne have skabt en forgiftningsfare. Derfor er en meget nøje attpågivenhed nødvendig. Hvis man vil fredelig udnyttelse af atomenergien, så må man også ville demokratisk kontrol dermed, og det må være en kontrol, som ganske anderledes griber ind over for monopolfirmaerne, end de er vant til. Her er det afgørende problem, som må løses. Selv de, som ellers afviser samfundsmæssig kontrol med produktionen, må indse, at her er den nødvendig. Uden virkelig demokratisk kontrol er det uforvarsligt at påbegynde atomkraftproduktionen.

Ministerens forslag giver efter vores opfattelse ikke de nødvendige garantier for en sådan demokratisk kontrol. Det overlades til atomenergikommissionen og sundhedsstyrelsen at udøve kontrollen, og man gør også regering og folketing afhængig af disse organers udsagn. Ser man på atomenergikommissionens sammensætning, så må det erkendes, at den mildest talt ikke er uafhængig af kommercielle interesser. Den omfatter et langt geled af direktører, men giver ingen indflydelse til dem, der arbejder med og i kraftværkerne — ja, der er vist en enlig LO-sekretær med iblandt dem. Det er noget af praktisk betydning. Eksempelvis kan henvises til sikkerhedsskandalen på Kerr-McGee-koncernens plutoniumfabrik i Oklahoma, hvor man tilsidesatte fagforeningens klager over sløseri og endda skaffede aktive undersøgere af vejen. Men klagerne viste sig berettigede. Hele historien er efter amerikanske blade gengivet i Politiken den 26. januar d.å.

En virkelig demokratisk kontrol må bryde monopolernes magt over atomenergien. Den må sikre, at atomkraften bliver et led i en planmæssig energipolitik, der ikke udelukker udvikling af andre energikilder. Den må kunne vende sig mod kortsynet forcering af oprettelse af en mængde a-værker inden for